3. Суворинова, Н. Ю. Синдром дефицита внимания с гиперактивностью у детей и подростков: возможности современной терапии / Н.Ю. Суворинова // Педиатрия (Прил. к журн. Consilium Medicum). – 2018. – № 3. – С. 99–106.

4. Чутко, Л. С. Психосоматическая неврология: руководство для врачей / Л.С.Чутко, Н.Н.Петрова. – Москва : МЕДпресс-информ, 2021. – 320 с.

УДК 37.011

ЯШЧЭ РАЗ ДА АСЭНСАВАННЯ ЭТНІЧНАЙ ПЕДАГОГІКІ

В. С. Болбас
Мазыр, МДПУ імя І. П. Шамякіна
(e-mail: bolbasws@yandex.ru)

Анатацыя. Апора на выверaны паняційна-тэрміналагічны апарат у сучасных этнапедагагічных даследаваннях, дазваляе сістэматызаваць выкарыстоўваемы матэрыял, надаваць яму цэласнасць і лагічна ўпісваць у сістэму навуковых ведаў. З гэтых пазіцый у артыкуле зроблена спроба крытычнага аналізу азначэнняў асноўных паняццяў этнапедагогікі, як аднаго з відаў педагогікі. Прапануюцца, адрозныя ад агульнапрынятых, дэфініцыі такіх паняццяў, як “народная педагогіка”, “народнае выхаванне”, “этнічная педагогіка”, якія дазваляюць некалькі па-новаму ацаніць спадчыну традыцыйнай педагагічнай культуры і вызначыць ролю этнічнай педагогікі не толькі ў этнакультурным фарміраванні асобы і далучэнні яе да агульначалавечых каштоўнасцей, але і ў эфектыўным забеспячэнні любых адукацыйных працэсаў праз выкананне патрабаванняў прынцыпу культураадпаведнасці.

Ключавыя словы: этнас, народ, этнопедагогіка, народная педагогіка, этнічнае выхаванне, народнае выхаванне.

ONCE AGAIN TO UNDERSTANDING ETHNIC PEDAGOGICS

V. S. Bolbas
Mazyr, MGPU named after I. P. Shamyakin
(e-mail: bolbasws@yandex.ru)

Abstract. Relying on a verified conceptual and terminological apparatus in modern ethnopedagogical research makes it possible to systematize the material used, give it integrity and logically fit into the system of scientific knowledge. From these positions, the article attempts to critically analyze the definitions of the basic concepts of ethnopedagogy as one of the types of pedagogy. Definitions of such concepts as "folk pedagogy", "folk education", "ethnic pedagogy" are proposed, which differ from the generally accepted

ones, allowing to evaluate the heritage of traditional pedagogical culture in a slightly new way and determine the role of ethnic pedagogy not only in the ethno-cultural formation of personality and its introduction to universal values, but also in the effective provision of any educational processes through the fulfillment of the requirements of the principle of cultural conformity.

Keywords: ethnos, people, ethnopedagogy, folk pedagogy, ethnic education, folk education.

Сучасныя тэндэнцыі развіцця цывілізацыі характарызуюцца значным уплывам глабалізацыйных працэсаў, якія маюць вельмі супярэчлівы характар. Трэба прызнаць, што глабалізацыя ва ўсіх сферах жыцця – гэта цяперашняя рэальнасць. І калі яе матэрыяльныя праявы ў цэлым выклікаюць станоўчыя ацэнкі і ўсялякую падтрымку, то яе культурны складнік спараджае сур'ёзныя сумневы і абгрунтаваную трывогу, бо выразная тэндэнцыя да уніфікацыі і вестэрнізацыі затушоўвае нацыянальна-культурную самабытнасць, разбурае жыццесцвярджальную палітру мультыкультурнага развіцця грамадства.

Сацыякультурныя каштоўнасці невялікага ліку індустрыяльна развітых дзяржаў, што актыўна распаўсюджваюцца на планеце, не проста збядняюць сусветную культуру, а ўносяць істотную сацыяльную напружанасць, якая падчас даходзіць да сур'ёзных этнічных канфліктаў. Асобныя амерыканскія ідэолагі не хаваюць намеру, што экспартуемая масавая культура падрывае асновы іншых нацыянальных культур і, што ў адрозненне ад звычайных заваёўнікаў, іх не задавальняе простае падпарадкаванне, яны маюць патрэбу, каб іншыя капіявалі і распаўсюджвалі навязаныя звонку каштоўнасці. У гэтым кірунку яны, на жаль, дабіваюцца пэўных поспехаў. Як канстатуюць даследчыкі, многімі сучаснымі людзьмі такія мадэрнісцкія "заходнія шаблоны апрыёры ўспрымаюцца як больш развітыя і дасканалыя" [1, с. 46]. Распаўсюджванне ў якасці універсальных, чужых грамадскіх нормаў і каштоўнасцяў, цягне за сабой страту сваёй нацыянальнай культуры, сваёй унікальнасці і самабытнасці, а потым ужо незалежнасці і самастойнасці.

У адказ на глабалізацыйныя тэндэнцыі развіцця культуры паўсюдна паралельна з узмацненнем універсалізму падымаецца значнасць унікальнага, нацыянальна-культурнага, індывідуальна-асобаснага, назіраецца дынамічны рост этнічнай і канфесійнай актыўнасці. Варта адзначыць, што, у сваю чаргу, працэсы этнізацыі могуць набыць тэндэнцыі міжэтнічнага расслаення, адасобленасці, пераходзячыя ў нацыянальную нецярпімасць і непрымірымасць. Відавочна, што самаізаляцыя ад глабальных працэсаў у цяперашні час не толькі цяжкаажыццявіма, але і, як ні парадаксальна гучыць, тармозіць развіццё

нацыянальнай культуры. Па сутнасці, усе выверaныя жыццём і часам этнанацыянальныя каштоўнасці ўяўляюць сабой нацыянальную інтэрпрэтацыю агульначалавечых каштоўнасцяў. Культурная глабалізацыя пры ўмове захавання ў кожнай культуры своеасаблівасцей можа весці да культурнай разнастайнасці праз ўзаемнае ўзбагачэнне. Таму сама пастаноўка пытання – глабалізацыя або этнізацыя – неправамерная. Важна ўмела сумяшчаць глабальнае і лакальнае. Без глыбокага і поўнага засваення сваёй культуры чалавек не можа далучыцца да агульначалавечых каштоўнасцей, падняцца на вяршыні агульнасусветных культурных дасягненняў. У значнай ступені гэтая задача вырашаецца праз сістэму адукацыі, якая ставіць сваёй мэтай фарміраванне мультыкультурнай асобы, як носьбіта культуры свайго этнасу, але і здольную выйсці за рамкі сваёй этнічнасці, разумець і прымаць культуры іншых народаў.

Важкая роля ў гэтым працэсе адводзіцца дасягненням народнай, этнічнай педагогікі. Невыпадкова заснавальнік гэтага навуковага напрамку Г. Н. Волкаў назваў этнапедагогіку педагогікай нацыянальнага выратавання [2]. Таму больш эфектыўнаму выкарыстанню дасягненняў народна-педагагічнай мудрасці павінны спрыяць глыбокія, ўсебаковыя даследаванні гэтага феномену, пачынаючы з сутнасці самога паняцця, яго тэрміналагічнага прадстаўлення. Наогул, адэкватнае адлюстраванне найважнейшых паняццяў у навукова абгрунтаваных тэрмінах з’яўляецца неабходнай умовай як для распрацоўкі тэарэтычных пытанняў выхавання і навучання, так і для практычнай іх арганізацыі. У сувязі з гэтым прафесар В. М. Палонскі справядліва адзначае: “Тэрмін выступае своеасаблівым каталізатарам, крыніцай пастаноўкі і ўсведамлення праблемы. У залежнасці ад трактоўкі тэрміна можа быць дадзена аб'ектыўная або памылковая ацэнка фактычнага становішча спраў” [3, с. 56].

Да цяперашняга часу досыць трывала зацвердзілася меркаванне, што базавыя паняцці і тэрміны этнапедагогікі ў асноўным упарадкаваны, вызначаны і абгрунтаваны. Лічыцца, што вырашана ключавое пытанне: размежаванне тэрмінаў “народная педагогіка” і “этнапедагогіка”. У абсалютнай большасці навуковых прац, навучальных дапаможнікаў этнапедагогіка разглядаецца як навука, якая вывучае народную педагогіку, а народная педагогіка – як сінтэз поглядаў, ідэй і практычнага вопыту народа ў сферы выхавання. Адзначаючы небезпадстаўнасць дадзеных азначэнняў, хацелася б выказаць меркаванні аб правамернасці падобнай катэгарычнасці і безапеляцыйнасці ў трактоўках такіх неадназначных і шматмерных паняццяў.

Падаецца не зусім апраўданым аб’яднанне народнай выхаваўчай практыкі і ідэй народа аб выхаванні ў паняцце “народная педагогіка”. У гэтым плане ў якасці метадалагічнай устаноўкі можна прыняць цалкам абгрунтаванае зацвярджэнне М. А. Галагузавай: “Пры вырашэнні

змястоўных пытанняў, якія ўзнікаюць пры увядзенні таго, ці іншага паняцця ў педагагічных даследаваннях неабходна памятаць, наколькі прапанаванае вызначэнне дазваляе выразна і адназначна вылучыць педагагічны аб’ект або з’яву, зафіксаваныя ў паняцці, у якой меры ўласцівасці і адносіны, адлюстраваныя ў паняцці, адпавядаюць рэальнай педагагічнай рэчаіснасці або разгляданай тэарэтычнай канцэпцыі” [4, с. 87].

У пэўным сэнсе паняцце “народная педагогіка” выступае ў якасці відавога ў адносінах да паняцця “педагогіка”, таму да народнай педагогікі лагічна адносіць цэласную сукупнасць эмпірычных ведаў, ўстойлівых поглядаў, характэрных ідэй народа аб выхаванні, не дадаючы сюды практычны вопыт [5, с. 20]. У такім выпадку выконваецца карэктнасць падыходаў, калі пад педагогікай разумеецца навука (сукупнасць ідэй) і пры яе разглядзе на ўзроўні народнай культуры і на акадэмічным узроўні асэнсавання. А народна-выхаваўчая практыка ўяўляе сабой народнае выхаванне – арганізаваны ў народным асяроддзі ва пазаінстытуцыянальных традыцыйна-бытавых формах працэс перадачы-набыцця назапашанага сацыяльнага вопыту. Інакш атрымліваецца, што, пераносячы тэрмін “педагогіка” з акадэмічнай сферы ў сферу народнай культуры мы не захоўваем яго паняційны сэнс, дапушчаючы тым самым сур'ёзны метадалагічны пралік. Дарэчы, народная псіхалогія і этнічная псіхалогія – абедзьве вызначаюцца як навукі. Ды і на пачатковых этапах вывучэння народнай педагогікі многімі навукоўцамі яна разглядалася як “народная навука”. Першы ў СССР яе даследчык Р. С. Вінаградаў вызначыў народную педагогіку як ”сукупнасць і ўзаемадзеянне народных уяўленняў, поглядаў на жыццё, на выхаванне і навучанне новых пакаленняў, на мэты і задачы выхавання і навучання, сродкі і шляхі ўздзеяння на падрастаючае пакаленне” [6, с. 43]. Г. Н. Волкаў даў ёй такое азначэнне: “Народная педагогіка – гэта сукупнасць педагагічных звестак і выхаваўчага вопыту, якія захаваліся ў вуснай народнай творчасці, звычаях, абрадах, дзіцячых гульнях і цацках і да т. п. Народная педагогіка прадугледжвае даследаванне педагагічнай культуры мас, выпрацаванай тысячагадовым вопытам чалавецтва і існуючай да нашых дзён” [7, с. 46].

Наогул, калі пад народнай педагогікай разумеюцца сукупныя педагагічныя веды і выхаваўчы вопыт народа, то трэба мець на ўвазе, што народныя веды, ідэі, погляды і ёсць вынік асэнсавання, абагульнення назапашанага вопыту, з дапамогай якіх ён і перадаецца наступным пакаленням. Усякае ж набыццё вопыту шляхам пераймання, праз дзеянні па ўзоры, без спецыяльнай арганізацыі працэсу не ўваходзіць у сферу выхавання і ўяўляе сабой банальны ўплыў навакольнага асяроддзя. Адсюль вынікае, што будзе больш апраўдана і навукова абгрунтавана пад народнай педагогікай разумець менавіта вынік асэнсавання выхаваўчага вопыту, само ж яго выкарыстанне – сфера практыкі, выхавання.

У адваротным выпадку назіраецца такое змешванне паняццяў, што “народнае выхаванне” і “народная педагогіка” тлумачацца як сінонімы: “Паняцце ”традыцыйнае народнае выхаванне” ў шырокім сацыяльна-педагагічным сэнсе (інварыянтаў выхавання) з’яўляецца сінонімам паняцця “народная педагогіка” [8, с. 34]. Падобная сінанімізацыя, на наш погляд, дапушчальная толькі на ўзроўні традыцыйна-бытавой культуры і не вышэй. Безумоўна, у народнай педагагічнай культуры гэтыя феномены цесна звязаныя паміж сабой. Але гэта не што іншае, як адна з іх асаблівасцяў, што, дарэчы, трэба браць на ўзбраенне сучасным тэарэтыкам і практыкам. Непасрэдная, арганічная сувязь з жыццём як раз і забяспечвае выніковасць народнай выхаваўчай сістэмы. Педагагічнымі мэтамі і задачамі да такой ступені ненавязліва і тонка напоўнены ўсе сферы і канкрэтныя моманты рэальнага жыцця, што выхаванцы практычна не адчуваюць на сабе спецыяльнага выхаваўчага ўздзеяння.

Такая завуаляванасць выхаваўчых мер, іх арганічнае ўпляценне ў рэаліі жыцця робіць народнае выхаванне настолькі натуральным, што часам цяжка правесці мяжу паміж спецыяльна арганізаваным выхаваўчым працэсам і звычайным уплывам навакольнага асяроддзя. Гэта дае падставу асобным сучасным навукоўцам памылкова адносіць да народнага выхавання любыя працэсы сацыялізацыі асобы. Так, Э. Р. Хакімаў пад народным выхаваннем разумее не толькі мэтазгодна арганізаваныя, але і ”ў асноўным працэсы, якія працякаюць стыхійна” [9, с. 50]. Г. У. Нездямкоўская лічыць, што ”выхаванне ў народнай педагогіцы **заўсёды** [выдзелена намі. – В. Б.] носіць скрытны характар” [10, с. 69]. З такімі высновамі ніяк нельга пагадзіцца. Народнае выхаванне нязменна мае характар спецыяльна арганізаванага працэсу, іншая справа, што гэтая “спецыяльная арганізаванасць” народнай мудрасцю, як падкрэслена вышэй, настолькі філігранна ўплецена ў штодзённасць, што не заўсёды відавочна праглядаецца, і ў гэтым – найвялікшая сіла народнай педагогікі.

Прынцыпова важнай рысай, асаблівасцю народнай педагогікі з'яўляецца адсутнасць канкрэтнага аўтара яе ідэй. Усе яны створаны калектыўным народным геніем і прайшлі праверку жыццём і часам. Відавочна, што генезіс сусветнага гісторыка-педагагічнага працэсу бярэ першапачатак менавіта з народнай педагогікі і народнага выхавання. Асаблівасць навуковай педагогікі заключаецца ў тым, што яна адбірае агульнае, уласцівае ўсім народам і вызначае усеагульныя заканамернасці выхавання. У працэсе развіцця ідэй выхавання ў рамках акадэмічнай педагогікі ствараецца эксперыментальна-даследчы кірунак, многія ідэі канкрэтных аўтараў, набываюць самастойную значнасць. У народнай жа педагогіцы эксперыментальнай пляцоўкай з'яўляецца сама жыццё, а часовыя адрэзкі ”апрабацыі” вельмі вялікія.

Імклівае развіццё цывілізацыі абумоўлівае дынаміку змен педагагічных ідэй. З'яўляецца рэальная небяспека іх адрыву ад сваіх першаасноў, бо рашучыя змены ў арганізацыі жыццядзейнасці чалавека павінны ўлічваць тое, што эвалюцыйна сам чалавек як псіхафізічная істота досыць кансерватыўны. Таму з пункту гледжання прыхільнасці да сваіх каранёў, уліку этнанацыянальных асаблівасцей, як вельмі дзейсных фактараў фарміравання асобы, сёння як ніколі запатрабаваны зварот да ключавых каштоўнасцяў народнай педагогікі і этнапедагогікі. Іх аксіялагічны аспект, што ахоплівае каштоўнасці традыцыйнага выхавання, цесна звязанага з ментальнасцю народа, забяспечыць устойлівую пераемнасць у сучасных адукацыйных працэсах як найважнейшай ўмовы эфектыўнасці апошніх.

Пры гэтым разуменне этнапедагогкі ў якасці найважнейшага складніку педагагічнай культуры таксама ўяўляецца далёка не поўным, бо не адлюстроўвае усю яе шматграннасць і спецыфічнасць. Як было сказана вышэй, у апошні час у навуцы трывала зацвердзіўся падыход разгляду этнапедагогікі як акадэмічнай навукі, што вывучае народную педагогіку. Такі падыход, вядома, мае права быць, але ўвогуле ён значна звужае сутнасць і змест феномена этнічнай педагогікі як з навуковага, так і з практычнага пунктаў гледжання. Па-першае, пры такім падыходзе мы міжволі змяншаем патэнцыял народнай мудрасці, звужаем магчымасць стварэння ёю выверанных, абагульняючых ідэй, здольных эфектыўна ўплываць на практыку жыцця, у дадзеным выпадку – на выхаванне падрастаючых пакаленняў, аб чым гаварылася раней. Па-другое, мы яе прадметам замест этнічнага выхавання практычна робім толькі народнае выхаванне, фактычна атаесамліваючы іх, што ніяк не апраўдана. Дастаткова выразна размяжоўвае народнае выхаванне і этнічнае А. М. Панькін: "Этнічнае выхаванне – гэта мэтанакіраванае ўзаемадзеянне пакаленняў, у выніку якога фарміруецца этнічная самасвядомасць, адэкватнае стаўленне да сябе як да суб'екта этнасу, пачуццё гонару за свой этнас, станоўчае стаўленне да мовы, гісторыі, культуры свайго этнасу, а таксама пачуццё павагі і талерантнасці да прадстаўнікоў іншых этнасаў. Сутнасць этнічнага выхавання заключаецца ў захаванні, фарміраванні і развіцці этнічнай самабытнасці асобы, яе культуры, самасвядомасці, мовы, на аснове пераемнасці пакаленняў з улікам змянення умоў" [11, с. 67]. Навуковец робіць акцэнт на тым, што этнічнае выхаванне вырашае задачы фарміравання асобы як прадстаўніка свайго этнасу, выразніка яго асаблівасцяў і інтарэсаў. А ў змест народнага выхавання ўваходзяць і многія іншыя пытанні, не звязаныя з этнічнай культурай.

Этнічнай педагогікай сапраўды павінен вывучацца вопыт этнічнага выхавання, які ў асноўным заключаны ў народнай педагогіцы, але не толькі ў ёй. Прадметам яе разгляду можа быць выхаванне прывілеяваных слаёў

канкрэтнага этнасу, погляды, ідэі асобных вучоных па праблемах этнанацыянальнага выхавання і інш. Пры цяперашнім разуменні этнопедагогікі ўсё гэта застаецца па-за яе сферай.

Калі пад народнай педагогікай разумець сукупнасць ідэй народа аб выхаванні, то не зразумела, чаму мы не можам народную педагогіку канкрэтнага этнасу называць этнапедагогікай. Лагічна сцвярджаць, што этнічная педагогіка настолькі адрозніваецца ад народнай, наколькі паняцце "этнас" адрозніваецца ад паняцця "народ". Прынцыповая розніца паміж імі ў тым, што этнічная педагогіка больш выразна паказвае, папершае, на сваё аўтарства (канкрэтны этнас), па-другое, на вобласць яе прымянення (гэты ж этнас). Дарэчы, у выпадку, калі пад этнасам разумеюць народ, паняцці "народная педагогіка" і "этнічная педагогіка" практычна супадаюць. Не выпадкова Г. Н. Волкаў падкрэсліваў, што "народная педагогіка, як і народнае выхаванне, нацыянальна арыентаваная: народнае і нацыянальнае ў дадзеным выпадку тоесныя, складаюць сінонімы" [12, с. 25]. Калі абстрактна выказаць здагадку, што народная педагогіка распрацоўвала б нейкія агульныя для ўсіх людзей ідэі выхавання, то этнічнай яе можна было б назваць толькі па месцы прывязкі генезісу гэтых ідэй. Нешта падобнае характэрна для народнай медыцыны, калі тыя ці іншыя сродкі і метады лячэння ўяўляюць адначасова этнічную і народную (кітайская, японская і г. д.) медыцыну як дасягненне медыцынскай культуры канкрэтнага народа, а яе вынікі можна выкарыстоўваць практычна ўсім жыхарам планеты. Аналагічнае можна назіраць і ў народнай метэаралогіі, народнай аграноміі і да т. п.

Звужэнне паняцця этнопедагогікі да навукі аб народнай педагогіцы не дазваляе ўключыць у яе змест ідэі, навуковыя распрацоўкі асобных навукоўцаў аб асаблівасцях этнічнага, нацыянальнага выхавання ў канкрэтнай супольнасці (этнас, нацыя і г. д.). Таму з'яўляюцца прапановы дадаткова да этнічнай педагогіцы ствараць яшчэ нацыянальную педагогіку, якая б разглядала гэтыя пытанні [13, с. 79].

Зыходзячы з вышэй прыведзеных меркаванняў пад этнічнай педагогікай варта разумець: 1) цэласную сукупнасць эмпірычных ведаў, ўстойлівых поглядаў, характэрных ідэй этнасу аб выхаванні (інакш: народная педагогіка пэўнай этнічнай супольнасці); 2) навуку, якая вывучае народную педагогіку і народнае выхаванне, а таксама асаблівасці выхавання, характэрныя для этнасу. Падкрэслім, гаворка ідзе не толькі аб вывучэнні народнай педагогікі, а і аб пытаннях этнанацыянальнага выхавання ў цэлым. Як справядліва адзначаюць расійскія навукоўцы "вопыт народнай педагогікі толькі частка таго, што ўваходзіць у структуру і змест нацыянальнага адукацыі" [8, с. 22]. Такім чынам, калі педагогіка з'яўляецца навукай аб выхаванні наогул, то этнічная педагогіка – навука аб этнічным выхаванні.

Адзначаючы важную ролю этнапедагогікі ў этнокультурном выхаванні якое забяспечвае ”нацыянальнае выратаванне” праз фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці, этнанацыянальную ідэнтыфікацыю, хацелася б звярнуць увагу на яе яшчэ больш важную ролю ў арганізацыі любога педагагічнага працэсу. Бо ў значнай ступені з апорай на асаблівасці этнічнай педагогікі рэалізуюцца патрабаванні прынцыпу культуразгоднасці выхавання, які з’яўляецца базавым прынцыпам, непасрэдна і эфектыўна ўплываючым на вынікі ўсяго працэсу. Але чамусці гэтая найважнейшая яе функцыя застаецца па-за полем гледжання і навукоўцаў-тэарэтыкаў і педагогаў практыкаў. Па сутнасці ж, гэта ключавы аспект арганізацыі любых адукацыйных працэсаў. Адсюль вынікае, што этнапедагагічная падрыхтоўка настаўніка з’яўляецца неабходным і важным складнікам яго прафесійнай кампетэнтнасці.

Такім чынам этнапедагогіка забяспечвае рашэнне трох узаемазвязаных і ўзаемаабумоўленых стратэгічных задач сучаснай адукацыі:

– садзейнічае этнакультурннаму фарміраванню і этнанацыянальнай самаідэнтыфікацыі асобы;

– спрыяе натуральнаму далучэнню да сусветных, агульначалавечых каштоўнасцяў;

– забяспечвае эфектыўнасць любога адукацыйнага працэсу.

Акрамя гэтага, яна уносіць істотны ўклад у рашэнне мноства больш прыватных канкрэтных задач сучаснай педагагічнай тэорыі і практыкі, такіх, напрыклад, як сувязь навучання і выхавання з жыццём, стварэнне адукацыйнай прасторы, гнуткасць і варыятыўнасць выхаваўчых падыходаў і шмат іншых.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Касаткин, П. И. Глобализация культуры: проблемы и перспективы / П. И. Касаткин // Власть. – 2017. – № 8. – С. 40-48.
2. Волков, Г. Н. Этнопедагогика как педагогика национального спасения / Г. Н. Волков // Сибирский педагогический журнал. – 2004. – № 1–. С. 194-198.
3. Полонский, В. М. Понятийно-терминологический аппарат педагогики и образования. / В. П. Полонский // Научный результат. Педагогика и психология образования. – 2017. –Том 3, №2. – С. 54-60.
4. Галагузова, М. А. О роли понятийно-терминологического аппарата педагогических исследований / М. А. Галагузова // Сибирский педагогический журнал. – 2010. – №1. – С. 86-91.
5. Болбас, В. С. Этнопедагогический тезаурус: разведение понятий / В. С. Болбас // Педагогика. – 2014. – № 5. – С. 17-26.
6. Виноградов, Г. С. Народная педагогика : [Отрывки и наброски] / Г. С. Виноградов. – Иркутск : Изд. Восточно-Сибирского Отдела Русского Географического Общества, 1926. – 30 с.
7. Волков, Г. Н. Этнопедагогика. / Г. Н. Волков. – Чебоксары: Чувашское книжное издательство, 1974. – 376 с.

8. Нездемковская, Г. В. Зарождение и развитие этнопедагогики России : монография / Г. В. Нездемковская. – Москва : Эдитус, 2011. – 307 с.

9. Хакимов, Э. Р. Этнопедагогика как наука: предмет, функции, основные категории / Э. Р. Хакимов // Вестник Удмуртского университета. – 2007. – № 9. – С. 9-51.

10. Нездемковская, Г. В. Актуальные проблемы развития этнопедагогики на современном этапе / Г. В. Нездемковская // Мир образования – образование в мире. – 2010. – № 1. – С. 66 – 73.

11. Панькин, А. Б. Формирование этнокультурной личности: Учеб. пособие / А. Б. Панькин. – М. : Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж : Издательство НПО «МОДЭК», 2006. – 279 с.

12. Волков, Г. Н. Этнопедагогика: предмет, проблемы, современные поиски / Г. Н. Волков // Становление этнопедагогики как отрасли педагогической науки: Материалы международной научной конференции (6-7декабря 2001 г.). – Элиста: АПП «Джангар», 2003. – С. 22-40.

13. Морозов, С. Б. Этнопедагогика и концепция национального образования: тезисы / С. Б. Морозов // Интеллектуальный и индустриальный потенциал регионов России, 21 декабря 2001 г.: материалы II Всероссийских научных чтений. – Кемерово: Кузбассвузиздат, 2002. – С. 78-80.

УДК 376.3

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ С ПРОБЛЕМАМИ ОРГАНОВ СЛУХА И ПО ПРОБЛЕМАМ ЛИЦ С НАРУШЕНИЕМ ОРГАНОВ СЛУХА

С. Ю. Буренина
Псков, ПсковГУ (Российская Федерация)
(e-mail: lanabur@yandex.ru)

Аннотация. В статье рассматривается возможность создания необходимого методического инструментария в процессе обучения студентов с нарушением органов слуха с использованием кейс-технологии по предлагаемому курсу. Автор приводит в качестве примера кейс, содержащий организацию процесса социальной инклюзии посредством включения в волонтерскую деятельность детей с нарушением органов слуха. Важен и значим в статье исследовательский компонент, изучающий значимость для социальной инклюзии волонтерской деятельности для детей данной категории.

Ключевые слова: обучающийся, с ограниченными возможностями здоровья, кейс – технологии, компетенции, социальная инклюзия, дети с нарушением органов слуха, волонтерская деятельность.